

BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHISINING SHAXSIYATINI SHAKLLANTIRISH.

“Turan international university” universiteti
Gumanitar fanlar va pedagogika kafedrası o‘qituvchisi
Ahmedova Sadoqat Samijon qizi
Bog‘lanish uchun pochta: akhmedova@tiu-edu.uz
<https://doi.org/10.5281/zenodo.12742260>

Annotatsiya: Jamiyat rivojlanishining ushbu bosqichida inson hayotining maktab davriga ko‘proq e‘tibor qaratilmoqda, chunki bu vaqtda shaxsning shakllanishi va rivojlanishi, shuningdek uning sotsializatsiyasi sodir bo‘ladi. Shu bois zamonaviy pedagogikada ta‘lim tizimi va ta‘lim muassasalari faoliyatiga yangi, yangicha qarashlar shakllanmoqda. Zamonaviy maktabda ustuvor vazifa nafaqat maktab o‘quvchilariga ta‘lim berish, balki ularning umuminsoniy, axloqiy qadriyatlari va me‘yorlarini rivojlantirish, boshqa odamlar bilan muloqot qilish qobiliyati, shuningdek, aqliy va jismoniy salomatlikni saqlashdir. Prezidentimiz SH.M.Mirziyoyevning ta‘biri bilan aytganda” Yuqori sinflarda bolalar shaxs bo‘lib, jamoa bo‘lib shakllanadi. Ayni o‘sha paytda ularni o‘zlari o‘rgangan muhitdan ajratib qo‘ymaslik kerak. Bu yoshlarning ruhiyatiga, davomatiga, oxir-oqibatda ta‘lim-tarbiyasiga salbiy ta‘sir qilishi mumkin. Shu bois ta‘lim jarayonining usluksizligini ta‘minlash, o‘quv dasturlarini takomillashtirish zarur” deb aytib o‘tganlar. Demak bundan kelib xulosa qilishimiz mumkinki bolalar kata sinfga o‘tgunlaricha ulardagi shaxsiyatlarini shakllantirish boshlang‘ich ta‘limda olib borilishini taqozo qilishini k‘orishimiz mumkin. Biz ushbu maqolamizda boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining shaxsiyatini shakllantirish haqida fikrlarimizni oldinga suramiz.

Kalit so‘zlar: Maktab, o‘quvchi, ta‘lim, tarbiya, shaxs, qobiliyat, ijtimoiylashuv, rivojlanish, xatti-harakat, faoliyat.

Annotation: At this stage of the development of society, more attention is paid to the school period of a person's life, because at this time the formation and development

of the individual, as well as his socialization, take place. Therefore, in modern pedagogy, new, new views on the activity of the educational system and educational institutions are being formed.

In a modern school, the priority task is not only to educate schoolchildren, but also to develop their universal, moral values and norms, the ability to communicate with other people, as well as to maintain mental and physical health. In the words of our President Sh.M. Mirziyoyev, "In the upper grades, children become individuals and form a team." At the same time, they should not be separated from their learning environment. This can have a negative impact on the morale, attendance, and ultimately the education of young people. Therefore, it is necessary to ensure the smoothness of the educational process, to improve educational programs. So, we can conclude from this that it is necessary to form the children's personalities in primary education before they go to the next grade. In this article, we will advance our thoughts on the formation of the personality of elementary school students.

Key words: School, student, education, training, personality, ability, socialization, development, behavior, activity.

Boshlang'ich maktab yoshi - bu bola insoniyat u uchun to'plagan barcha narsalarni o'zlashtiradigan, to'playdigan va o'zlashtiradigan davr. Bola maktabga kiringach, uning turmush tarzi, tartib va tartibi butunlay o'zgaradi, atrofdagilar, jumladan, o'qituvchi bilan yangi munosabatlar rivojlanadi. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi bolalar dunyosi va kattalar dunyosi o'rtasida vositachidir. Shuning uchun uning asosiy vazifasi rivojlangan shaxsni tarbiyalashdir.

Shu munosabat bilan aytish mumkinki, bugungi kunda bu muammo zamonaviy dunyoda dolzarbdir, chunki o'qituvchi o'z o'quvchilarining shakllanishi va rivojlanishi uning ijtimoiy moslashuvida katta rol o'ynaydi. Ertaga jamiyatimiz qanday bo'lishi o'qituvchi faoliyatining natijalariga bog'liq.

Bu muammo quyidagi olimlar tomonidan o'rganilgan: I.P. Podlasy, V.A.Slastenin, L.S.Vygotskiy, B.T.Lixachev, V.A.Titov, O.B.Darvish va boshqalar.

Har bir narsaga asoslanib, biz ishimizning maqsadini aniqladik: boshlang'ich sinflarda o'quvchi shaxsini shakllantirish xususiyatlarini o'rganish va o'rganish va boshlang'ich sinf o'qituvchisining shaxsiy fazilatlarini shakllantirish va rivojlantirishga ta'sirini aniqlash. kichik maktab o'quvchisi.

Maktab davrining boshida bolalar maktabdan va tengdoshlaridan yangi taassurotlar bilan to'lib-toshgan. Ular haqiqatdan farq qiladigan barcha munosabatlar tizimini qayta qurishdan o'tadilar. Shuning uchun maktabga yaxshi tayyorlangan bolalar ko'pincha boshqa, noan'anaviy xulq-atvor xususiyatlarini namoyon qiladilar. Gamezo M.V. yosh maktab o'quvchilarining xatti-harakatlariga ta'sir qiluvchi bir nechta omillarni aniqlagan:

1. Birinchisi, bolaning kun tartibining keskin o'zgarishi. U juda charchaydi, chunki u maktabga kelganida, bolalar kun davomida o'yin faoliyati bilan shug'ullanadigan bog'chadan farqli o'laroq, bola faqat doimiy aqliy faoliyat bilan shug'ullanadi. O'quv faoliyati etakchi bo'ladi. Bu har bir talaba uchun majburiydir.

2. Ikkinchisi - yangi munosabatlarning ta'siri. Dastlab, talaba o'z o'qishiga butunlay berilib ketadi, u boshqalar bilan faol aloqada bo'lmaydi va ba'zida u boshqalar orasida "begona" ekanligini his qiladi.

3. Uchinchidan, bolaning hayoti o'qituvchining shaxsiyati bilan to'liq bog'liq bo'ladi. O'qituvchining xulq-atvori, munosabati tarbiyachinikidan butunlay farq qiladi. Bolalar bog'chasi o'qituvchisi bolaning ota-onasini almashtirdi va ularning vazifalarini bajardi, bu esa o'qituvchining funktsiyalaridan ko'ra samimiyroqdir. O'qituvchining kichik o'quvchi bilan munosabati ko'proq ishbilarmondur, shuning uchun bola biroz keskinlikni his qiladi, u ko'proq cheklangan.

4. To'rtinchidan, psixik jarayonlarning borishida o'ziga xos xususiyatlar paydo bo'ladi. Bolaning e'tibori beqaror. O'quvchi o'qituvchining faoliyatiga juda berilib, atrofida hech narsani sezmasligi mumkin. Ba'zi xotira xususiyatlari ham paydo bo'ladi. Ba'zida talaba o'qituvchining tashqi ko'rinishini, sinfi va stoli qayerda ekanligini unutib qo'yadi.

Shaxsning rivojlanishida ijtimoiy motivlar katta rol o'ynaydi. Ular allaqachon ikkinchi va uchinchi sinf o'quvchilari orasida juda yaxshi namoyish etilgan. Bolalar kimgadir bo'lishni xohlashadi, ular o'rganishning muhimligini va keyingi hayotda ularga muhtojligini tushunishadi. Bunday bir qancha ijtimoiy motivlar tarbiyaviy faoliyat ta'sirida vujudga keladi. Bunga o'qituvchining maqtovi, uning talaba uchun muhim bo'lgan bahosi ham yordam beradi.

Kichik maktab yoshida kichik maktab o'quvchisining shaxsiyatini tavsiflovchi xatti-harakatlarning motivlari ham muhimdir. Ushbu motivlardan biri ideallikdir. Ideal qahramon shaxsga, biron bir ishning, filmning va hokazolarning qahramoniga aylanadi. Bunday ideallar beqarorlik bilan ajralib turadi, ular tez-tez o'zgarishi mumkin; O'quvchi qahramonga va uning harakatlariga taqlid qilishi mumkin.

Boshlang'ich maktabda bolaga ta'lim berish natijasida u ma'lum ruhiy neoplazmalarni rivojlantiradi. Bularga aqliy jarayonlarning o'zboshimchaliklari, shaxsiy va intellektual aks ettirish, ya'ni kichik o'quvchining o'ziga va uning faoliyatiga e'tibori, shuningdek, rejalashtirish harakatlaringizni va ularni tahlil qilish qobiliyati kiradi.

Haqiqiy boshlang'ich sinf o'qituvchisining ishi nafaqat har qanday sohada bilim berish, balki insonni tarbiyalashdir. Hozirgi vaqtda ta'lim mazmuni o'qitish, tarbiyalash, rivojlantirish va tarbiyalash kabi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi. Ular bir-biri bilan bog'langan va uyg'undir.

O'qituvchi bolalar va kattalar o'rtasidagi vositachidir. U bola psixikasining o'ziga xos xususiyatlarini biladi. Boshlang'ich sinf o'qituvchisining mehnatini boshqa hech kim bilan taqqoslab bo'lmaydi.

Biz shunday xulosaga keldikki, maktab oldidagi ustuvor vazifa o'quvchilarni real hayotga tayyorlashdir, bunda shaxsning ochiq ifoda etish va o'z jamoatchilik pozitsiyasini, tanqidiy o'z niyatlarini, fikrlarini himoya qilishga tayyorligi kiradi. O'qituvchi, aloqa sherigi sifatida, har doim bolaning pozitsiyasini qabul qilishga, uning

manfaatlarini, motivlarini, qadriyatlarini, harakatlarini tushunishga tayyor bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 11.05.2022-yildagi PF–134-sonli “2022–2026-yillarda xalq ta’limini rivojlantirish bo‘yicha milliy dasturni tasdiqlash to‘g‘risida” farmoni.
2. Mavlonova R.A., Sanaqulov X.R., Xodieva D.P. Boshlang‘ich sinfda ta’lim usullari. – M.: MGU Vestnik, 2020.
3. Davletshin M.G., Do‘stmuhamedova Sh., Mavlanov M., To‘ychiyeva S. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya. (O‘quv metodik qo‘llanma). Nizomiy nomidagi TDPU. 2014.
4. O. Musurmanova, Ma’naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: “O‘qituvchi”, 1996.
5. N.A. Bakhtiyorovna, N.A. Bakhtiyorovna. Anvar obidjon is a children’s poet. Middle European Scientific Bulletin.